

บทความวิชาการ

THE LITTLE MERMAID BALLET 2020: BALLET TEACHING STYLES TO DEVELOP
THE DANCE TECHNIQUES, MUSICAL SKILLS AND PERFORMANCE SKILLS OF
THE LEARNERS

เดอะ ลิตเติ้ล เมอร์เมด บัลเลต 2020: รูปแบบการสอนบัลเลตเพื่อการพัฒนา
เทคนิคการเต้น ทักษะทางดนตรีและทักษะการแสดงของผู้เรียน

PADPARADSCHA KAEWPLOY (ภัษภรชา แก้วพลอย) *

วันที่รับบทความ 25 มิถุนายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ 11 ตุลาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ 26 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายรูปแบบการสอนบัลเลตเพื่อพัฒนาเทคนิคการเต้น ทักษะทางดนตรี และทักษะการแสดงของผู้เรียนในการแสดงบัลเลตเรื่อง เดอะลิตเติ้ล เมอร์เมด 2020 ของสถาบันศุภรีสิรินาฏศิลป์สากล ภายใต้โครงการบริการวิชาการ ของคณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2563 โดยมีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการสอนที่ประยุกต์จากแนวคิดของมอสสัน ซึ่งประกอบไปด้วยรูปแบบการสอนทั้งสิ้น 7 รูปแบบได้แก่ 1)การออกคำสั่ง 2)การฝึกปฏิบัติ 3)การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน 4)การตรวจสอบตนเอง 5)การสรุปรวม 6)การให้คำแนะนำ และ 7)การฝึกฝนในแบบเฉพาะบุคคล

ทั้งนี้วิธีการสอนบัลเลตในแต่ละรูปแบบนั้นจะไม่มีรูปแบบการสอนที่ตายตัวซึ่งจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ หากแต่ผู้สอนจำเป็นต้องมีประสบการณ์ที่เพียงพอในการนำมาปรับใช้ และพัฒนาจนเกิดรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน บริบทสังคม และยุคสมัย นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า การสร้างประสบการณ์บนเวทีให้แก่ผู้เรียนยังเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนด้าน

* Lecturer, Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, padparadscha@go.buu.ac.th

อาจารย์ประจำสาขาศิลปะการแสดง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา, padparadscha@go.buu.ac.th

การเต้นรำ ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนได้ต่อยอดการเรียนรู้ และผลักดันให้เกิดวิชาชีพแก่ผู้เรียนในอนาคตได้

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน / บัลเลต์ / เทคนิคการเต้น / ทักษะการแสดง / ผู้เรียน

Abstract

This article describes the ballet teaching styles to develop dance technique skills, musical skills and performance skills for the Ballet Performance, The Little Mermaid 2020 of Suksiri Dance Studio. This performance is one of the academic services learning programs in 2020 of Faculty of Music and Performing Arts at Burapha University. The content demonstrates the ballet teaching styles which were adapted from Mosston's teaching styles styles: 1) command style, 2) practical style, 3) reciprocal style, 4) self-check, 5) inclusion style, 6) guide delivery and 7) divergent style.

However, each ballet teaching style does not have a fixed formula for effective results; The instructor needs to have sufficient experience in implementing and developing a suitable teaching style for the learner group, social context, and era. Moreover, providing a stage experience for students is also a goal in dance education. The performance inspires learners to enhance knowledge and indicate their future careers to the students.

Keywords: Teaching Styles Ballet / Dance Technique / Performance Skill / Learner

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี สังคมและศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความสมัยใหม่ ดังนั้นการศึกษาในยุคนี้จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้สอนในการสร้างกระบวนการทัศน์ทางการศึกษาขึ้นใหม่ เพื่อตอบโจทย์บริบทสังคมของคนรุ่นใหม่ เพื่อสร้างผู้เรียนให้เตรียมพร้อมโดยการมีทักษะแห่งอนาคตใหม่ (นภลัย ทองปัน, 2556: 590) ผู้สอนจึงไม่ควรทำหน้าที่เป็นผู้สอนเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องปฏิบัติตนในฐานะเป็นผู้ส่งเสริม (Coach) อำนวยความสะดวก (Facilitator) ปรับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรืออาจกล่าวได้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นคือการก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (วิจารณ์ พานิช, 2558: 3)

กระบวนการเรียนรู้ด้านการเต้นรำเป็นศาสตร์หนึ่งที่มีการปรับตัวตามวิถีสังคมและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมตะวันตก ปลูกฝังวัฒนธรรมใหม่ และสร้างเสริมทัศนคติต่อผู้เรียน จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญา ไม่ได้มาจากการพัฒนาสมองเพียงอย่างเดียว หากแต่มาจากร่างกายทั้งหมด (Howe S., 2021: n.d.) การเต้นรำจะสร้างเสริมทักษะในการจดจำและการจัดเรียงลำดับ ตลอดจนการส่งเสริมสมรรถภาพร่างกายให้เกิดกระบวนการจดจำของกล้ามเนื้อแบบอัตโนมัติ (Muscle Memory) นอกจากนี้ การเต้นรำยังส่งเสริมสุขภาพจิตและทัศนคติในเชิงบวกในการเตรียมพร้อมร่างกายและจิตใจเพื่อเรียนรู้ศาสตร์อื่นๆ โดยโรบินสัน เคน และเอโรนิกา (Robinson K. & Aronica N., 2018: 1) นักวิชาการด้านศึกษาศาสตร์กล่าวว่า การศึกษาด้านการเต้นรำนั้นมีความสำคัญเท่าเทียมกันกับคณิตศาสตร์ หรือแม้แต่วิชาอื่น ๆ เช่น ศิลปะ ภาษา วิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพราะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความท้าทายในการใช้ทักษะการคิดที่สัมพันธ์ต่อสภาพจิตใจของมนุษย์หรือผู้เรียนทุกคน

ระบบการเรียนการสอนบัลเลต์ในประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้หลักสูตร รอยัล อคาเดมี ออฟ ดานซ์ จากประเทศอังกฤษ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่เป็นมาตรฐานระดับสากล มีกระบวนการจัดประเมินผลเป็นประจำทุกปี โดยกรรมการกลางจากสถาบันดังกล่าวโดยตรง ทั้งนี้ผู้เรียนที่เข้ารับการประเมินจะได้รับใบคะแนนสอบและใบประกาศนียบัตรรับรอง (ภัชกรชา แก้วพลอย, 2559: 114) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการเต้นบัลเลต์นั้นถูกจำกัดอยู่แค่วงการการศึกษา ทำให้เรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการเป็นนักแสดงหรือศิลปินในอนาคตมีความสำคัญน้อยลงไป จึงเป็นผลให้การเต้นรำถูกนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนด้วยวัตถุประสงค์อื่น ๆ

จากประสบการณ์ด้านการศึกษาด้านการเต้นรำและประสบการณ์ทำงานด้านศิลปะการแสดงของผู้เขียนนั้น ทำให้ตระหนักดีว่าเป้าหมายท้ายสุดของการศึกษาด้านการเต้นรำ คือ “ประสบการณ์” ประสบการณ์การแสดงบนเวทีที่จะเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต การสื่อสาร และทักษะความสัมพันธ์กับผู้อื่น อันเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ มาซาโกะ ฮิราตา ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกอกซิดีบัลเลต์ กล่าวว่า

บางกอกซิดีบัลเลต์ พยายามจะจัดการแสดงขึ้นในทุก ๆ ปี เราอยู่ในแวดวงศิลปะการเต้นรำมานาน เราคิดว่าเวทีการแสดง เป็นที่ที่การเปิดโอกาสให้ศิลปินได้แสดงความสามารถและพัฒนาทักษะการเต้นของตน หากไม่มีเวที การพัฒนาความสามารถทางการเต้นรำของนักแสดงจะเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ (Hirata M., 2004: n.d.)

สวนสถาบันศุภศิรินาฏศิลป์สากลเป็นสถาบันที่จัดการเรียนการสอนบัลเลต์ในจังหวัดนนทบุรีที่ใช้หลักสูตรรอยัล อคาเดมี ออฟ ดานซ์ เป็นหลักสูตรแกนหลักเช่นกัน สถาบันศุภศิรินาฏศิลป์สากลได้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2547 โดยนางสาวศุภศิริ วีระเดช ผู้มีความตั้งใจจริงที่จะฝึกฝนและปลูกฝังเยาวชนที่มีใจรักในด้านศิลปะการแสดงให้มีการเรียนรู้ ฝึกฝนอย่างถูกต้องตามมาตรฐานสากล ตั้งแต่ระดับแรกเริ่มจนถึงระดับอาชีพ นอกจากนี้ สถาบันแห่งนี้ ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนต่อยอดการเรียนรู้ในหลากหลายวิธี อาทิ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ทุนการศึกษา ฝึกประสบการณ์สอน การแข่งขัน และการแสดงบนเวทีระดับนานาชาติ ตลอดจนผลักดันให้มีการแสดงบนเวที อันเป็นวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาศิลปะการแสดง

ด้วยวัตถุประสงค์ของสถาบันศุภศิรินาฏศิลป์สากลที่มีความสอดคล้องกับโครงการบริการวิชาการของคณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา นั้น จึงเกิดความร่วมมือทางวิชาการเพื่อผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์บนเวที ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ผลงานการแสดงบัลเลต์เรื่อง เดอะ ลิตเติ้ล เมอร์เมด 2020 ซึ่งจัดแสดงขึ้นเมื่อวันอาทิตย์ที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2563 ณ หอศิลปะและวัฒนธรรมแห่งภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ผ่านมาโดยมีผู้ให้ความสนใจเข้าชมการแสดงคิดเป็นร้อยละ 94

ในบทความนี้ ผู้เขียนในฐานะผู้สอน และผู้ฝึกซ้อมบัลเลต์ในโครงการดังกล่าว จึงจะอธิบายถึงรูปแบบการสอนบัลเลต์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ถูกประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการฝึกซ้อมเพื่อการพัฒนาเทคนิคการเต้น ทักษะทางดนตรีและทักษะการแสดงของผู้เรียนหรือนักแสดงในการแสดงบัลเลต์เรื่อง เดอะ ลิตเติ้ล เมอร์เมด 2020 ในครั้งที่ผ่านมา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วนด้วยกัน ดังนี้ 1) เทคนิคบัลเลต์ 2) รูปแบบการสอนบัลเลต์ และ 3) บทสรุป

1. เทคนิคบัลเลต์

เทคนิคบัลเลต์ (Ballet technique) หมายถึง กฎเกณฑ์กระบวนการเคลื่อนไหวร่างกายที่ทำให้เกิดการตระหนักรู้ด้านสุนทรียะและความงามในการเต้นรำ เพื่อก่อให้เกิดการประเมินค่าเชิงสุนทรียภาพว่าด้วยการ “แสดงได้” หรือ “แสดงเป็น” ซึ่งผู้เขียนขอให้ความหมายที่เข้าใจง่ายสำหรับบุคคลทั่วไปนั้น ก็น่าจะหมายถึง “ไวยากรณ์” หรือ “Grammar” ในภาษาอังกฤษ ดังนั้นการศึกษาด้านไวยากรณ์จึงครอบคลุมไปด้วยเนื้อหา ด้านกระบวนการเคลื่อนไหวร่างกาย ความถูกต้อง อารมณ์ การสื่อสารรวมไปถึงจารีตประเพณี

เทคนิคการเต้นหลักสูตรรอยัล อคาเดมี ออฟ ดานซ์ หรือ อาร์ เอ ดี นั้นเป็นวิธีการเคลื่อนไหวแบบใหม่ ที่เหมาะสมสำหรับการฝึกฝนผู้เริ่มต้นตลอดจนถึงระดับมืออาชีพ ซึ่งคิดค้นโดยกลุ่มนักเต้นชาวยุโรปที่มีชื่อเสียง โดยเป็นหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานระดับสากลมากกว่า 100 ปี ซึ่งเป็นองค์การการศึกษาที่มีสมาชิกมากกว่า 14,000 คน ใน 79 ประเทศ ในแต่ละปีจะมีผู้สมัครเพื่อเข้ารับการรับรองประมาณ 250,000 คนทั่วโลก (Wayback Machine, 2010: n.d.) ทั้งนี้หลักสูตรอาร์ เอ ดี ได้แบ่งองค์ประกอบของเทคนิคเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนนั้นจะต้องสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดศิลปะการเต้นรำที่งดงาม โดยประกอบไปด้วย 1) การจัดท่วงท่า (Body Placement) 2) ดนตรี (Music) และ 3) การแสดง (Performance) (Royal Academy of Dance, 2020: 146–147) มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การจัดท่วงท่า (Body Placement) วิเคราะห์โดยความเข้าใจการนำเสนอลีลาท่วงท่าอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงออกให้เห็นถึงความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญในการใช้ร่างกาย โดยพิจารณาจาก 6 หัวข้อ ดังนี้

1) การจัดวางตำแหน่งของร่างกายและน้ำหนักที่ถูกต้อง (Correct posture and weight placement) คือการพิจารณาจากลักษณะท่าทางลำตัว (Posture) การยืน (Placing) และการเปลี่ยนถ่ายน้ำหนัก (Transfer of weight)

2) ความสัมพันธ์ของร่างกาย (Co-ordination of the whole body) คือการพิจารณาการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกันของร่างกายในแต่ละท่วงท่า เช่น สะโพก แขน ขา ศีรษะ และแววตา เพื่อแสดงถึงปฏิกริยาของร่างกายที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวที่ปรากฏออกมาเป็นท่วงท่าที่สวยงาม

3) การบังคับร่างกาย (Control) คือการพิจารณาจากการรักษาสมดุลของร่างกาย (Balance) ให้คงที่ในทุกการเคลื่อนไหวในขณะที่ร่างกายนั้นถูกเหยียดออก (Strength) การงอตัว การถ่ายน้ำหนัก การพลิกตัว การปิดตัว การหมุน เป็นต้น

4) เส้นสาย (Line) คือการพิจารณาจากการนำเสนอท่วงท่าที่พริ้วไหวของลำตัว แขน ขา อย่างเป็นธรรมชาติอย่างต่อเนื่องในแต่ละท่วงท่า ในที่นี้รวมถึงความอ่อนตัว (Flexibility) สรีระของร่างกายที่เหมาะสม

5) การใช้พื้นที่ (Spatial Awareness) คือการพิจารณาความเหมาะสมทิศทางการเคลื่อนไหว ระยะทาง และปริมาณในการใช้พื้นที่อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งประกอบไปด้วยพื้นที่รอบตัว (Peripheral Space) และ พื้นที่การเดินทาง (Travelling Space)

6) ค่าระดับพลังงาน (Dynamic values) คือการพิจารณาจากค่าระดับในการใช้แรงและพลังงานในแต่ละท่วงท่า เช่น ค่าน้ำหนัก ช้า-เร็ว หนัก-เบา พลังการระเบิด การสั่นสะเทือน เป็นต้น

1.2 ดนตรี (Music) การวิเคราะห์ในส่วนของการนำเสนองานนาฏศิลป์ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับดนตรี เพื่อให้การแสดงนาฏศิลป์นั้นมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณา จาก 2 หัวข้อดังนี้

1) การใช้จังหวะที่เหมาะสม (Timing) พิจารณาจากการเคลื่อนไหวในท่วงท่าต่าง ๆ ตามระยะเวลา จังหวะ หรือห้องเพลงที่ได้กำหนดไว้

2) การตอบสนองดนตรี (Responsiveness to music) พิจารณาจากการเคลื่อนไหวในท่วงท่าต่าง ๆ ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับดนตรีที่กำหนดไว้ ดังเช่น อารมณ์ (Pulse) ความเร็ว (Speed) จังหวะ (Rhythm) ระดับความดังของเสียง (Pitch) ทำนองเพลง (Melody) ถ้อยคำ (Phrasing) องค์ประกอบของดนตรี (Texture) สไตล์ (Style) และบรรยากาศ (Atmosphere)

1.3 การแสดง (Performance) พิจารณาจากการเคลื่อนไหวของท่วงท่าต่าง ๆ ที่แสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องจารีตหรือธรรมเนียมปฏิบัติท่วงทำนานาฏศิลป์ตามที่กำหนดไว้ ความรู้ความเข้าใจทางดนตรี เรื่องราว ตัวละคร บทบาทและสถานการณ์ ที่สามารถถ่ายทอดและเข้าถึงผู้ชม (Interaction) ได้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสามารถสังเกตได้จาก การแสดงออกทางสีหน้า (Expression) การสื่อสารเรื่องราว (Communication) การตีความหมาย (Interpretation) และภาพรวม (Projection)

2. รูปแบบการสอนบัลเลต์

การจัดรูปแบบการสอนในแต่ละชั้นเรียนนั้น ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงผลการเรียนรู้ในแต่ละชั้นเรียน ความสามารถ และความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน โดย โคลด์ กล่าวไว้ว่า ลักษณะผู้เรียนมี 4 แบบ คือ 1) แบบคิดออกเนกนัย (Diverger) คือผู้เรียนที่สามารถรับรู้ จินตนาการขึ้นเองได้ 2) แบบดูดซึม (Assimilators) คือผู้เรียนที่สามารถสรุปหลักเกณฑ์มากกว่าการคำนึงถึงการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ 3) การคิดเอกนัย (Converger) คือผู้เรียนที่สามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ ใช้เหตุผลใน

การแก้ปัญหา และ 4) แบบปรับปรุง (Accommodators) คือผู้เรียนที่ชอบลงมือปฏิบัติ ทดลอง มีทักษะในการปรับตัวและชอบทำงานกับผู้อื่น (Kolb, Rubin, & Osliand, 1991: 23-40)

การสอนทางด้านการเต้นรำนั้นไม่ใช่หลักการแบบวิทยาศาสตร์ที่มีสูตรสำเร็จตายตัวที่ทำให้ผลลัพธ์นั้นมีประสิทธิภาพ วิธีการสอนนั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความสามารถ และลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญ แม้ว่าการรูปแบบการสอนจะมีวิธีที่แตกต่างกัน ผู้สอนควรจะคำนึงถึงวิธีการสอนที่เหมาะสมในแต่ละผลการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งควรจะพิจารณา ดังนี้

- 1) ทำงานอย่างเปิดเผยและให้ความร่วมมือและเคารพในสิทธิของผู้เรียน
- 2) ยอมรับและเคารพในเอกลักษณ์และศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนโดยไม่คำนึงถึงชาติพันธุ์ ความเชื่อทาง ศาสนา เพศ คุณลักษณะส่วนบุคคลหรือปัจจัยอื่นใด
- 3) ปฏิบัติการสอนในหน้าที่ที่ได้รับให้เป็นไปตามความรับผิดชอบในวิชาชีพ
- 4) ส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ด้านความปลอดภัยทางกายภาพและบรรยากาศชั้นเรียน
- 5) แสดงความไว้วางใจและความมั่นใจในตัวผู้เรียน (Mosston M. & Ashworth S., 1994: n.d.)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับรูปแบบและวิธีการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น เพื่อให้เหมาะสมกับทักษะความสามารถที่ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น การสอนและการฝึกซ้อมต้องใช้ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเป็นหลักในการเพิ่มพูน ท่อยอดเทคนิคการเต้นที่นอกเหนือจากบทเรียนได้ ซึ่งการแสดงบัลเลต์เรื่อง เดอะ ลิตเติ้ล เมอร์เมด 2020 นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะเทคนิคการเต้นและทักษะการแสดงของผู้เรียน นอกเหนือจากบทเรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน (Project –Based Learning) โดยผู้สอนได้ดัดแปลงเนื้อเรื่องต้นฉบับที่มีลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ซ้ำซ้อน ให้เหมาะสมกับรูปแบบการแสดงบัลเลต์ในแบบฉบับของตนเอง มีการวางโครงสร้างและลำดับการแสดงให้เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ กล่าวคือ การวางสัดส่วนของการแสดงในแต่ละเพลงอย่างชัดเจน การคงรูปแบบการเต้นแบบฉบับคลาสสิก หรือกรอง ปาส์ (Grand Pas) ทั้งนี้เพื่อเกิดการแสดงที่กระชับ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รูปแบบบทระบำที่หลากหลายในครั้งนั้น หลังจากนั้น ผู้สอนนั้นได้ออกแบบท่าเต้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประยุกต์ท่าทางจากบทเรียน การดัดแปลง ปรับปรุงใหม่จากท่าทางต้นฉบับ รวมถึงการสอดแทรกเนื้อหาการด้นสด (Improvisation) เพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งได้สอดแทรกท่าทางการเต้นร่วมสมัยเข้ามาด้วย เพื่อเอกลักษณ์ของตัวละครที่ชัดเจน

2.1 รูปแบบการสอนบัลเลต์ที่ประยุกต์ใช้ในการฝึกซ้อมการแสดง

ผู้สอนได้ออกแบบท่าเต้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้วยแนวคิดของคัมภีร์ประกอบของเทคนิคการเต้นและทักษะการแสดงที่จำเป็น มุ่งเน้นเลือกใช้วิธีการสอนให้สอดคล้องกับการฝึกซ้อมเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ในแต่ละชั้นเรียนตามแนวคิดของ มอสสตัน (Muska Mosston) และแอสเวิร์ธ (Sara Ashworth) (Mosston, M. & Ashworth S., 1994: n.d.) ทั้ง 7 รูปแบบ ดังนี้

1) การออกคำสั่ง (Command style) ผู้เรียนจะทำตามคำแนะนำที่ผู้สอนกำหนดพยายามคัดลอก หรือแสดงตามให้ใกล้เคียงที่สุด ผู้เรียนจะตอบสนองทันทีเมื่อมีสิ่งกระตุ้น ทั้งนี้ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ศัพท์เทคนิคในการแสดง การเชื่อมต่อท่าทางที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ทั้งนี้ ผู้สอนได้นำมาปรับใช้ฝึกปฏิบัติในการแสดงในช่วงซ้อมรวม และการทบทวนการแสดง เพื่อการควบคุมระยะเวลาซึ่งเป็นข้อจำกัดในการฝึกซ้อม

2) การฝึกปฏิบัติ (Practice Style) ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์ที่ผู้สอนกำหนด มีการจัดเวลาให้ผู้เรียนทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นส่วนตัว มีเวลาให้ผู้สอนแสดงความคิดเห็นกับทุกคน ทั้งแบบรายบุคคลและแบบส่วนตัว ผู้สอนให้เวลาผู้เรียนได้ฝึกซ้อมท่าทางที่ต้องอาศัยความชำนาญ เช่น การฝึกซ้อมเต้นเดี่ยวในท่าหมุน การให้เวลาเพื่อใช้การเคลื่อนไหวกับพื้นที่ในท่ากระโดดพลิกแพลง เป็นต้น

3) การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน (Reciprocal Style) ผู้เรียนจะแยกปฏิบัติเป็นคู่ เพื่อให้ช่วยกันตรวจสอบซึ่งกันและกัน ผู้เรียนจะได้รับคำติชมทันทีจากเพื่อนร่วมชั้นและผู้เรียนพัฒนาทักษะการเข้าสังคม ผู้สอนได้นำมาใช้ในการฝึกปฏิบัติการเต้นคู่ที่ใช้ทักษะการเต้นรำคู่ระหว่างชายและหญิง (Pas de deux) โดยให้เวลาผู้เรียนทั้งสองคนได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เนื่องด้วยคุณสมบัติของนักแสดงที่เต้นคู่กันจำเป็นต้องนำเสนอความลงตัวของความสัมพันธ์ในการจัดวางท่าทาง พื้นที่ ช่องว่างที่สมดุลกัน การฝึกซ้อมในส่วนนี้จึงจำเป็นต้องใช้เวลามากกว่าการฝึกซ้อมในส่วนอื่น ๆ

4) การตรวจสอบตนเอง (Self-Check Style) ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติตามโจทย์ที่ผู้สอนให้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผู้เรียนจะต้องสามารถประเมินประสิทธิภาพของตนเองได้ โดยใช้เกณฑ์ที่ผู้สอนพัฒนาขึ้น ผู้เรียนอาจได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการท่ายาตนเอง ผู้สอนได้ให้เวลาผู้เรียนในการตรวจสอบตนเอง ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในหลากหลายลักษณะ เช่น การตรวจสอบองศา ทิศทางของลำตัวในท่วงท่าการเคลื่อนไหวในมุมมองของผู้ชม ให้ข้อเสนอแนะในการปรับท่าทางเพื่อเพิ่มจุดเด่นลดจุดด้อยเป็นกรณีไป และสำหรับการฝึกซ้อมการเต้นระบำหมู่ ผู้สอนได้วางโจทย์ให้ผู้เรียนได้ฝึกสังเกต จังหวะ ช่องไฟในการแปรขบวนแถวเพื่อให้อาพรรวมออกมาเพียบพร้อม เป็นระเบียบ

5) การสรุปรวม (Inclusion Style) ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติในระดับความสามารถที่แตกต่างกันในงานเดียวกัน ออกมาเป็นภาพรวมที่สมบูรณ์ หรือผู้สอนท่ายาระดับความสามารถผู้เรียนให้สูงขึ้นกว่าปกติ ผู้เรียนจะสามารถตัดสินใจระดับตำแหน่ง ความสามารถของตนเองที่เหมาะสมกับงานได้ ผู้สอนได้

เลือกใช้การสอนรูปแบบการสรุปผลรวม เพื่อผลักดันให้เกิดการทำท่ายาคัญภาพของผู้เรียนในระดับที่สูงขึ้น เช่น การแนะนำให้ผู้เรียนพยายามยกขาในระดับที่สูงขึ้น เพิ่มจำนวนรอบในการหมุนตัว รวมทั้งแนะนำเทคนิคภาวะคงที่ (Suspension) เพื่อให้แสดงท่าทางต่าง ๆ บนอากาศได้นานกว่าปกติ เป็นต้น

6) การให้คำแนะนำ (Guided Discovery) ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติผ่านการตั้งคำถาม คำแนะนำที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาเฉพาะ ซึ่งความรู้ที่ถูก “ค้นพบ” โดยผู้เรียนเองจะมีความหมาย และมีแนวโน้มที่จะจดจำได้มากขึ้นจากการสังเกตการณ์ ผู้สร้างสรรค์ผลงานได้รับรู้ถึงปัญหาของผู้เรียนในระดับเกรด 5 ในด้านการใช้พลังงาน (Dynamic) และแรงส่งในการขับเคลื่อนท่าเต้นแบบการกระโดดพลิกแพลง (Grand Allegro) ผู้สอนได้แนะนำเพิ่มเติม และสอดแทรกกิจกรรมออกกำลังกายแบบพลัยโอเมตริก (Plyometric Training) เพื่อเพิ่มพูนความแข็งแรงของกล้ามเนื้อต้นขาที่ใช้เป็นแรงถีบตัวในท่ากระโดด

7) การปฏิบัติเฉพาะส่วนบุคคล (Divergent Style) ผู้เรียนจะฝึกปฏิบัติ เพื่อการรับรู้ และเข้าใจในวิธีการที่แตกต่างจากคนอื่น โดยมีเวลาให้ผู้สอนได้แสดงความคิดเห็น อธิบาย และประเมินผลแบบเฉพาะกิจ ผู้สอนได้เลือกใช้วิธีสอนนี้เป็นแบบเฉพาะกิจเท่านั้น เนื่องจากการสอนในลักษณะนี้ต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมการสอน เพื่อประกอบการอธิบาย ผู้สอนพบว่านักเรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกันนั้น ทำให้กระบวนการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ มีความแตกต่างกันด้วย ยกตัวอย่าง เช่น ในการปฏิบัติท่าคาแรกเตอร์แดนซ์ (Character Dance) ในระบำสเปน นั้นที่ต้องแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของร่างกายที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวสเปน การตั้งวง ลักษณะของข้อมือที่เน้นการเหยียดตึง ฯลฯ ผู้เรียนบางคนเข้าถึงวัฒนธรรมนี้ได้จากการชมคลิปตัวอย่าง บางคนเข้าถึงอารมณ์การแสดงจากการเลียนแบบท่าทางผู้ฝึกสอน (Demonstration) และบางคนเข้าถึงโดยการอธิบายท่าทางต่าง ๆ ให้ออกมาเป็นรูปแบบหรือเรื่องราว

ตารางที่ 1 ความสอดคล้องของการเต้นบัลเลต์และรูปแบบการสอน

ที่มา: ภัชภรชา แก้วพลอย

Components of Ballet Performance	Teaching Styles
Ballet Techniques	Command style, Practice Style Reciprocal Style, Self-Check Inclusion Style, Guided Discovery Divergent Style.
Musical Skills	Command style, Reciprocal Style, Divergent Style
Performance Skills	Reciprocal Style, Guided Discovery, Divergent Style

จากตารางจะเห็นได้ว่ารูปแบบการสอนของมอสดันที่นำมาประยุกต์ใช้ในครั้งนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเทคนิคการเต้นบัลเลต์เป็นส่วนใหญ่ เช่น ความคล่องแคล่ว ความสมดุล ความยืดหยุ่น ความอดทน ความแข็งแรงของร่างกาย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รูปแบบการสอนในบางวิธียังเชื่อมโยงไปถึงการสร้างความสำเร็จในทักษะทางดนตรีและทักษะการแสดงอย่างควบคู่กันอีกด้วย โดยจากการสังเกตการณ์ในฐานะผู้สอนจะเห็นได้ว่า เมื่อมีการฝึกซ้อมร่วมกัน ผู้เรียนจะเกิดกระบวนการทางปัญญาในการวิเคราะห์เทคนิคการเต้นเพื่อจดจำลำดับการเคลื่อนไหวและทำงานร่วมกัน ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการแสดงได้อย่างอิสระ และร่วมด้วยช่วยกันกับผู้สอนในการสร้างท่าเต้นใหม่ การปรับขบวนแถว หรือร่วมกันปรับแก้ไขข้อบกพร่องในการเต้นรำเพื่อให้การแสดงนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ภายใต้รูปแบบการสอนที่หลากหลายจะสร้างบรรยากาศและสภาวะแวดล้อมในเชิงบวก กระตุ้นสภาพจิตใจผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจในตนเอง สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการสังเกตผู้อื่น และนำมาปรับปรุงแก้ไขตนเองได้ จัดได้ว่ารูปแบบการสอนที่เหมาะสมจะกระตุ้นความคิดและส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3. บทสรุป

ประสบการณ์แสดงบัลเลต์เรื่อง เดอะ ลิตเติล เมอร์เมด ในครั้งนี้ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาศักยภาพด้านเทคนิคการเต้น ทักษะดนตรีและทักษะการแสดงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประยุกต์รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ มอสดัน ซึ่งประกอบด้วย 7 รูปแบบได้แก่ 1)การออกคำสั่ง 2)การฝึกปฏิบัติ 3)การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน 4)การตรวจสอบตนเอง 5)การสรุปรวม 6)การให้คำแนะนำ และ 7)การฝึกฝนในแบบเฉพาะบุคคล

จะเห็นได้ว่ามีรูปแบบการสอนมากมายที่ผู้สอนสามารถนำมาปรับใช้ในการฝึกซ้อมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเต้นบัลเลต์ สร้างความเชี่ยวชาญ และการกระตุ้นสภาพใจเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ภายใต้บรรยากาศและสภาวะแวดล้อมในเชิงบวก อย่างไรก็ตาม การสร้างความชำนาญทางการเต้นรำนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น สรีระร่างกาย ความสามารถทางกายภาพ ประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวร่างกาย เวลา และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นต้น

การเลือกใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของมอสดันเป็นตัวอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้การเต้นบัลเลต์ในศตวรรษที่ 21 โดยรูปแบบการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถแสดงความคิดเห็น เปิดรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ผ่านกระบวนการเต้นรำ การเต้นรำจะสามารถสร้าง

ค่านิยมที่ดีต่อผู้เรียน อีกทั้ง ประสบการณ์การแสดงบนเวทียังเป็นสื่อในการสร้างแรงบันดาลใจให้
ผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งนอกเหนือจากเทคนิคการเต้นที่ถูกต้องแล้ว การสร้างทักษะชีวิตก็เป็นส่วนสำคัญ
การฝึกซ้อมการแสดงจะเป็นการปลูกฝังระเบียบวินัย ความสามัคคี ภาวะความเป็นผู้นำและการรับฟัง
ความคิดเห็นผู้อื่น ผู้เรียนจะได้รับการเรียนรู้ ซึมซับองค์ความรู้ใหม่จากการเรียนแบบฝึกปฏิบัติเป็นฐาน
(Project –Based Learning) นอกจากนี้ผู้เขียนยังสังเกตเห็นว่าในสถาบันที่มีการสอนเต้นรำต่าง ๆ ควร
เพิ่มเติมโปรแกรมการฝึกอบรมด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น Variation Class, Repertoires, การเต้นรำ
รูปแบบอื่น เป็นต้น ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมทักษะ
การเรียนรู้นอกห้องเรียนและผลักดันให้เกิดผลงานศิลปะให้เป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชนและสังคมโดย
ผู้เรียนสามารถนำไปต่อยอดและเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้

รายการอ้างอิง

- นภลัย ทองปั้น. “ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21.” *วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม)*,
33 (3) กันยายน- ธันวาคม, 2556, (590-595).
- ภัชภรชา แก้วพลอย. “หลักสูตรการเรียนการสอนบัลเล่ต์ในค่านิยมปัจจุบันของสังคมไทย.” *วารสาร
ดนตรีและการแสดง*, 2 (1) มกราคม- มิถุนายน, 2559, (114-125).
- วิจารณ์ พานิช. “วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.” *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1 (2)
กรกฎาคม-ธันวาคม, 2558,(3-14).
- Howe S. “The important of dance in education.” Retrieved December 14 , 2 0 2 0 , from
<https://mcsdurham.org/blog/the-importance-of-dance-in-education>, 2018.
- Hirata M. “Thai and foreign dancer artists prepare to perform at the Performance Art Festival
2 0 0 4 .” Retrieved December 14 , 2 0 2 0 , from https://www.ryt9.com/s/prg/152700?fbclid=IwAR1kD0xTUOYR7xkX_LySRZKr4oc58vQICVNu4RPoZ3cEFWzlgfttY1zwy
U. [in Thai], 2004.
- Klein N. “Plyometric Training for Dancers.” Retrieved December 14 , 2 0 2 0 , from
<http://balletstrength.com/2014/11/plyometric-training-for-dancers/>, 2014.
- Kolb, D.A., Rubin, I.M. and Osliand, J. “Organization behavior reader.” Englewood Cliffs, NJ:
Practice-Hal, 1991.
- Mosston, M. & Ashworth, S. “Teaching Physical Education.” New York: Macmillan Publishing
Company, 1994.

Robinson K, & Aronica L. “You, Your Child and School: Navigate Your Way to the Best Education.”

New York: Viking, an imprint and division of Penguin Random House LLC, 2018.

Royal Academy of Dance. “Specification.” Retrieved December 14, 2020, from <https://media.royalacademyofdance.org/media/2019/12/16143234/20191216-Specifications.pdf>, 2020.

Wayback Machine. “RAD Registered Teacher Status.” Retrieved December 1, 2021, from <https://web.archive.org/web/20101201155441/http://www.rad.org.uk/article.asp?id=30>

Journal of Suan Sunandha Arts and Culture

วารสารศิลปวัฒนธรรมสวนสุนันทา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 1 ฉบับที่ 1/2564